

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Міністерство освіти і науки України

Національний Еразмус+ офіс в Україні (проект ЄС)

Семинар-тренінг

Запровадження освітньо-наукових програм в аспірантурі та ліцензування

4 квітня 2016 р., м. Київ, пр. Перемоги, 10, Міністерство освіти і науки України

Матеріали до семінару-тренінгу

Про Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (затверджений Постановою КМУ від 23 березня 2016 р.) і про процедуру ліцензування освітньо-наукових програм аспірантури за спеціальностями у 2016 р.

Михайло ВИННИЦЬКИЙ, Ph.D.,

Національний експерт з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+

Радник Міністра освіти і науки України

Цей лист-пояснення не є офіційним документом МОН України, він не писався з метою правового тлумачення відповідного законодавства та не проходив юридичну експертизу.

Ціль цього листа-пояснення – *експертна допомога* авторам ліцензійних справ щодо підготовки відповідних документів для успішного проходження процедури ліцензування, а також допомога керівникам вищих навчальних закладів і наукових установ, проектних груп, завідувачам аспірантури і докторантури, іншим зацікавленим особам у процесі впровадження аспірантських програм європейського зразка відповідно до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою КМУ від 23 березня 2016 р.

Звертаємо увагу, що в даному тексті, коли мова йде про ліцензійні вимоги, наведені пояснення стосуються чинних ліцензійних умов (затверджених Постановою КМУ № 1187 від 30 грудня 2015 р.)

Загальне пояснення щодо Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії:

Порядок, затверджений КМУ 23 березня 2016 р., замінює Постанову КМУ № 309 від 1 березня 1999 р., якою затверджено Положення про підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів.

Попереднє Положення залишається чинним для осіб, які вступили до аспірантури до 2016 р. Особи, які вступили до аспірантури до 2016 р. мають завершити навчання до 1 січня 2019 р. До цієї дати також продовжуватимуть діяти спеціалізовані вчені ради з захисту дисертації, але передбачається, що нові спеціалізовані вчені ради, сформовані та акредитовані Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), почнуть функціонувати саме з 1 січня 2019 р. і прийматимуть до захисту дисертації аспірантів, які пройшли підготовку відповідно до нового Порядку.

Ключові зміни в системі аспірантури впроваджені «свіжо-затвердженим» Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії:

- 1) Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» навчання в аспірантурі триватиме *чотири роки*. Особи, які захищають дисертації дочасно, матимуть від цього фінансову вигоду (виплату решти стипендії, призначеної на повний строк навчання у формі разової премії або доплати до зарплати в разі прийняття на роботу у ВНЗ або наукову установу). Захист дисертації є обов'язковим під час перебування в аспірантурі (*в межах 4-х років*).

- 2) Освітньо-наукова (аспірантська) програма складається з освітньої та наукової складових. *Наукова складова* включає, зокрема, підготовку і захист дисертації, а також виконання інших вимог (наприклад публікацію статей), визначених у Порядку присудження наукових ступенів (чинний документ, затверджений МОН України; в майбутньому цей Порядок має затверджувати НАЗЯВО). *Освітня складова* освітньо-наукової програми складається з 30-60 кредитів ЄКТС і підлягає ліцензуванню (функція МОН України) та акредитації (функція НАЗЯВО). У Порядку надано рекомендовані **мінімальні обсяги кредитного навантаження чотирьох складових освітньо-наукової програми** аспірантури, які мають забезпечити набуття відповідних компетентностей здобувачами ступеня доктора філософії.
- 3) Вступ в аспірантуру регулюватиметься Умовами прийому на навчання до вищих навчальних закладів (документ, який щороку затверджується МОН України) і Правилами прийому до вищого навчального закладу (наукової установи) – документом, який розроблятиметься на базі Умов прийому та затверджуватиметься Вченою радою ВНЗ (наукової установи). Для прийому до аспірантури **Вчена рада встановлює власний перелік документів** (паспорт вступника і диплом магістра/спеціаліста залишаються обов'язковими для всіх вступників) **і власну форму вступних випробувань**. У Порядку визначено лише обов'язковий вступний іспит зі спеціальності та вступний іспит з іноземної мови, який може бути замінений міжнародним сертифікатом, що засвідчує знання англійської мови на рівні B2 або вище. Форму і зміст інших вступних випробувань встановлює Вчена рада ВНЗ (наукової установи) у своїх Правилах прийому.
- 4) Дозволяється призначення **двох наукових керівників**. У таких випадках 50 годин викладацького навантаження, передбачені кошторисом у рамках державного замовлення, розподіляються між науковими керівниками рішенням Вченої ради ВНЗ (наукової установи). Додаткові винагороди керівникам можуть бути призначені Вченою радою за рахунок коштів ВНЗ (наукової установи).
- 5) Здобуття ступеня доктора філософії поза аспірантурою (колишні здобувачі) не передбачено новим Порядком підготовки, за винятком дуже обмежених випадків. Зокрема особи, які професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою (ад'юнктурою), але **лише за основним місцем роботи** і тільки, якщо вищий навчальний заклад (наукова установа), де працює дана особа, **має ліцензію** на здійснення освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за відповідною спеціальністю.

Загальне пояснення щодо ліцензування аспірантури:

З 2016 р. практика «відкриття» аспірантури у ВНЗ і наукових установах відходить у минуле. Починаючи з квітня 2016 р., МОН України буде здійснювати повноцінне ліцензування цього рівня вищої освіти. Для того, щоб претендувати на державне замовлення у 2016 р., ліцензіатам рекомендується **подати ліцензійні справи до МОН України не пізніше 30 червня 2016 р.**, адже конкурс на розподіл державного замовлення ймовірно проводитиметься в липні 2016 р.

Як відомо, згідно з законодавством України підлягає ліцензуванню лише освітня діяльність, а не наукова. Тому, в основному, в процесі ліцензування наголос буде йти на перевірку готовності ВНЗ (наукової установи) впровадити і виконувати освітньо-наукову програму, яка складатиметься з навчальних дисциплін аспірантського рівня (рекомендовані компоненти освітньої складової цієї програми описано в пункті 27 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії).

Кадрове забезпечення аспірантури (очевидно) важливе, зокрема для встановлення спроможності ліцензіата забезпечити якісне наукове керівництво аспірантам. Але за важливістю, в процесі

ліцензування, оцінка потенціалу ліцензіата здійснювати наукове керівництво аспірантських досліджень є рівнозначною оцінці якості змісту запропонованої освітньо-наукової програми (яка властиво і являється предметом ліцензування).

Освітньо-наукова програма, представлена ліцензіатом, повинна забезпечити підготовку аспіранта у трьох вимірах: 1) *загальному* (включає світоглядну і мовну підготовку – так звані універсальні компетентості дослідника), 2) *спеціальності* (відповідно до Переліку галузей знань та спеціальностей), 3) *спеціалізації* (їх на одній кафедрі може бути декілька і тому не менше 25 % навчального плану аспіранта має складатися з вибірових навчальних дисциплін/модулів).

Ліцензується спеціальність відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Постановою КМУ № 266 від 29 квітня 2015 р. Якщо один ВНЗ подає ліцензійні справи по багатьох спеціальностях, МОН України вимагатиме загальну інформацію про матеріально-технічне та інформаційне забезпечення ВНЗ, а також правоустановчі документи *лише в одному екземплярі* – не потрібно ліцензіату повторно подавати ці документи для кожної спеціальності.

Дані про матеріально-технічне та інформаційне забезпечення ВНЗ подані у ліцензійній справі мають відповідати даним поданим тим же ВНЗ у ЄДЕБО. *Наявність відмінностей* між даними в ліцензійній справі та даними ЄДЕБО є підставою для повернення ліцензійної справи ліцензіату без розгляду.

Аспірантські програми в наукових установах:

Пункт 4 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії зобов'язує всі вищі навчальні заклади (наукові установи), що готуватимуть аспірантів отримати ліцензії МОН України на здійснення освітньої діяльності на третьому рівні вищої освіти. При цьому наукові установи також мають представити в ліцензійній справі освітньо-наукову програму і довести здатність виконання всіх вимог щодо матеріально-технічного, інформаційного і кадрового забезпечення цієї програми. У цьому контексті звертаємо увагу на частину 6 статті 5 Закону України «Про вищу освіту», яка конкретно стосується ліцензування аспірантури в наукових установах і обумовлює можливість створення спільних програм науковими установами та ВНЗ. Формулювання цієї статті нещодавно змінено прикінцевими положеннями Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Отож чинне формулювання:

«Наукові установи можуть здійснювати підготовку докторів філософії за власною освітньо-науковою програмою згідно з отриманою ліцензією на відповідну освітню діяльність або за освітньо-науковою програмою, окремі елементи якої забезпечуються іншими науковими установами та/або вищими навчальними закладами.»

У Порядку, затвердженому КМУ 23 березня 2016 р., зберіглося старе формулювання (те, яке було в редакції Закону України «Про вищу освіту» до змін, упроваджених вищезгаданим Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність»). Отож, у пункті 4 вже чинного Порядку читаємо:

«У разі підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою, узгодженою між вищим навчальним закладом і науковою установою, реалізація навчального плану здійснюється вищим навчальним закладом, а забезпечення проведення наукових досліджень згідно з індивідуальним планом наукової роботи реалізується науковою установою або вищим навчальним закладом спільно з науковою установою. У такому випадку під час ліцензування освітньої діяльності вищого навчального закладу (наукової установи) на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за відповідною спеціальністю та під час акредитації відповідної освітньо-наукової програми, враховуються показники спільного наукового потенціалу вищого навчального закладу і відповідної наукової установи (зокрема, показники кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення).»

Таким чином, можна припустити, що в разі, якщо освітньо-наукова програма здійснюватиметься спільно двома або більше науковими установами, або спільно вищим навчальним закладом і науковою(ми) установою(ми), ліцензіатом має виступати той вищий навчальний заклад (наукова

установа), в якому (якій) здійснюватиметься *більша частина обсягу навантаження* (у кредитах ЄКТС) *освітньої складової* освітньо-наукової програми. У разі, якщо обсяг навантаження освітньої складової відповідної освітньо-наукової програми розподілено *порівно*, ліцензіатом виступає той вищий навчальний заклад (наукова установа), який спроможний забезпечити більший набір вибіркових навчальних дисциплін для забезпечення вибіркової частини навчального плану.

При ліцензуванні спільних програм спільний кадровий потенціал, матеріально-технічне забезпечення та інформаційне забезпечення *обох інституцій* – вищих навчальних закладів (наукових установ) – враховуватиметься при оцінці спроможності ліцензіата здійснювати відповідну освітньо-наукову програму.

Звертаємо увагу, що у випадках спільних програм ліцензія видаватиметься на освітню програму, але державне замовлення – ліцензіату (тому закладу чи установі, яка здійснює основну частину освітньо-наукової програми). У майбутньому планується прийняття підзаконних актів, які б уможлилювали надання державного замовлення виконавцям освітньої програми, але на сьогоднішній день державне замовлення надається виключно юридичній особі (вищому навчальному закладу чи науковій установі) за цільовим призначенням.

Щодо спеціальності членів проектної групи:

Варто зазначити, що при встановленню відповідності ліцензійним умовам кадрового потенціалу ліцензіата всі рішення щодо «приналежності» того чи іншого вченого до тої чи іншої спеціальності будуть прийматися виходячи із ЧИННОГО (нового) Переліку галузей знань і спеціальностей, і Наказу МОН України, в якому визначено Таблицю відповідностей між старими спеціальностями і новими.

У Додатку 3 (якісний склад проектної групи) потрібно зазначити науковий ступінь, шифр та найменування наукової спеціальності членів проектної групи. Рекомендуємо ці графи заповнювати використовуючи шифри спеціальностей з нового (чинного) Переліку, вказуючи в дужках старі шифри і назви спеціальностей, які зазначені в дипломах членів проектної групи.

Термін «споріднені спеціальності» у ліцензійних вимогах означає спеціальності з однієї галузі за чинним Переліком.

Усі члени проектної групи мають бути працівниками ВНЗ (або наукової установи у випадку спільних програм). Внутрішнє суміщення дозволяється для стимулювання спільних програм між кафедрами. Ключовим питанням, яке перевіряється в процесі ліцензування – статус працівника в юридичній особі (ВНЗ або науковій установі), а питання прив'язки до кафедри чи підрозділу не є важливим.

Не обов'язково аспірантура має існувати лише при одній кафедрі, адже можуть існувати міжкафедральні програми, спільні освітні програми між ВНЗ і науковими установами тощо. У випадку міжкафедральних або спільних освітніх програм один із суб'єктів співпраці (на вибір ліцензіата) має бути випусковою кафедрою, керівник якої має бути доктором наук.

Щодо прив'язки аспірантського рівня до магістерського:

Третій рівень вищої освіти є повноцінним рівнем і освітня діяльність на цьому рівні здійснюється незалежно від того чи в даному ВНЗ існує чи не існує програма підготовки за спеціальністю нижчого рівня. Якщо може існувати магістерська програма без бакалаврської, так само може існувати аспірантська програма без магістерської. А взагалі бажано, щоб у ВНЗ, де є потужний науковий потенціал, існувало декілька програм підготовки докторів філософії (за спеціалізаціями) на кожен випускову магістерську програму. Але це вже питання не до ліцензування, а до сфери бажаного.

Щодо аспірантів і здобувачів, які вже розпочали підготовку:

Відповідно до Постанови, якою КМУ затвердив Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, Постанова № 309, якою врегульовано підготовку аспірантів і здобувачів, які вступили до набрання чинності відповідного Порядку (отже до 23 березня 2016 р.) залишається чинною до 1 січня 2019 р. Таким чином, якщо аспірант або здобувач уже розпочав підготовку

він/вона має завершити її до початку 2019 р. Логічно було б, щоб до того часу продовжували функціонувати чинні спеціалізовані вчені ради по захисту дисертацій. Нові спеціалізовані вчені ради (зокрема разові) акредитуватимуться Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти у відповідності з новою процедурою, яка має бути встановленою самим НАЗЯВО (коли воно запрацює), для забезпечення захистів аспірантів, які розпочинатимуть підготовку в цьому році та в майбутньому.

Щодо здобувачів:

З 2016 р. статус здобувача вже не передбачений законодавством. Аспірантура може бути очною – отже або денною, або вечірньою, або заочною. Але для заочної аспірантури, відповідно до пункту 31 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, **не передбачено** державного замовлення.

Починаючи з 2016 р. навчання в аспірантурі є обов'язковим для всіх, хто готує дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії, за винятком осіб, які займаються науковою роботою у ВНЗ або в науковій установі. Такі особи можуть здобувати ступінь доктора філософії без вступу в аспірантуру, але тільки за спеціальністю, за якою за їх місцем роботи діє чинна ліцензія на аспірантуру (Пункт 34 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії).

Поради для підготовки ліцензійної справи:

У зв'язку з тим, що раніше для відкриття аспірантури ніколи не вимагалася ліцензія, а відповідно до Закону України «Про вищу освіту» сутність підготовки до аспірантури приведено у відповідність з європейським стандартом третього рівня вищої освіти (зокрема запроваджено освітню складову підготовки, якої в попередній моделі підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів в аспірантурі не було), для оформлення ліцензійної справи, слід вважати, що ВНЗ (наукова установа), який бажає отримати ліцензію на аспірантуру започатковує провадження освітньої діяльності в аспірантурі. Проте ліцензійний відділ МОН України вважає, що у випадках, коли у відповідному ВНЗ вже діє магістерська програма за відповідною спеціальністю, ліцензійну справу можна трактувати як розширення освітньої діяльності.

Таким чином, Заяву – **Додаток 1** – слід писати у відповідності з тим, чи діє у ВНЗ магістерська програма за відповідною спеціальністю (в такому випадку – на розширення ліцензії), чи ні (в такому випадку – на отримання ліцензії).

У графу «Ліцензійний обсяг» слід вписати бажаний обсяг, розрахунок якого рекомендуємо здійснювати з урахуванням максимальної кількості аспірантів, які передбачені для наукових керівників: 4-5 для доктора наук, 2-3 для доктора філософії (кандидата наук), які залучаються до кадрового складу освітньо-наукової програми.

Додаток 2: Коди й найменування спеціальності мають відповідати Переліку галузей знань і спеціальностей, який був затверджений Постановою КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266.

Спеціалізацію можна вказувати (на розсуд ВНЗ/наукової установи), якщо така планується самим ВНЗ/науковою установою. Ліцензія надаватиметься *на спеціальність*, а не на спеціалізацію. Відповідно, питання відкриття/закриття спеціалізацій в аспірантурі є виключним правом автономного ВНЗ. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти має створити реєстр спеціалізацій, які пропонуються ВНЗ (науковими установами) України.

Передбачається, що у деяких випадках для виконання вимог щодо кадрового забезпечення ліцензіат подаватиме інформацію про членів проектної групи, які за старим Переліком спеціальностей належали б до різних спеціальностей, але відповідно до нового Переліку галузей знань і спеціальностей тепер належать до однієї спеціальності. У таких випадках може бути логічно для ВНЗ (на свій розсуд) впровадити дві або більше спеціалізацій.

Форма навчання: вказується очна або заочна. Відповідно до Закону (стаття 49) очна форма включає денну і вечірню, а заочна форма включає дистанційну. Форми навчання можуть поєднуватися. Звертаємо увагу, що згідно з пунктом 31 Порядку підготовки докторів філософії *державне замовлення* на підготовку докторів філософії в аспірантурі розподілятиметься виключно ВНЗ (науковим установам), за *очною* формою навчання.

У пояснювальній записці до навчального плану (Додаток 2) **особливу увагу** звертаємо на компетентності та програмні результати навчання, які мають бути досягнуті шляхом навчання в аспірантурі. Запропоновані навчальні дисципліни повинні чітко забезпечувати зрозумілі, досяжні, та конкретні (вимірювальні) програмні результати навчання, які в свою чергу забезпечують набуття (оволодіння) відповідних компетентностей здобувача.

Звертаємо увагу на *опис рекомендованого змісту програми* підготовки аспіранта, який наведений в пунктах 26-28 проекту Порядку підготовки докторів філософії:

26. Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури (ад'юнктури) складаються з освітньої та наукової складових.

Навчальний план аспірантури (ад'юнктури) повинен містити перелік та обсяг навчальних дисциплін (30-60 кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі - ЄКТС)), послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури (ад'юнктури) є основою для формування аспірантом (ад'юнктом) індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником та затверджуються вченою радою вищого навчального закладу (наукової установи) протягом двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури (ад'юнктури).

Індивідуальний навчальний план аспіранта (ад'юнкта) повинен містити перелік дисциплін вільного вибору аспіранта (ад'юнкта) в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС. При цьому аспіранти (ад'юнкти) мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, і які дотичні до тематики дисертаційного дослідження, за погодженням зі своїм науковим керівником та керівником відповідного факультету чи підрозділу.

Засвоєння аспірантами (ад'юнктами) навчальних дисциплін може відбуватися як на базі вищого навчального закладу (наукової установи), до якої зарахований аспірант (ад'юнкт), а також в рамках реалізації права на академічну мобільність - на базі інших вищих навчальних закладів (наукових установ).

Аспірант (ад'юнкт) має право змінювати свій індивідуальний навчальний план за узгодженням зі своїм науковим керівником у порядку, який затверджується вченою радою.

Усі аспіранти (ад'юнкти), незалежно від форми навчання, зобов'язані відвідувати аудиторні заняття (за заочною формою навчання – під час додаткової оплачуваної відпустки, передбаченої трудовим законодавством) і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта (ад'юнкта) та освітньо-науковою програмою аспірантури (ад'юнктури) вищого навчального закладу (наукової установи).

27. Освітньо-наукова програма аспірантури (ад'юнктури) вищого навчального закладу (наукової установи) має включати не менше чотирьох складових, що передбачають

набуття аспірантом (ад'юнктом) таких компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій:

1) здобути глибинні знання зі спеціальності (групи спеціальностей), за якою (якими) аспірант (ад'юнкт) проводить дослідження, зокрема засвоїти основні концепції, розуміти теоретичні та практичні проблеми, історію розвитку та сучасний стан наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку (орієнтовний обсяг цієї освітньої складової становить не менше 12 кредитів ЄКТС);

2) оволодіти загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (орієнтовний обсяг цієї освітньої складової становить 4-6 кредитів ЄКТС);

3) набути універсальні навички дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або написання пропозицій на фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності тощо (орієнтовний обсяг цієї освітньої складової становить не менше 6 кредитів ЄКТС);

4) здобути мовні компетентності, достатні для представлення та обговорення своїх наукових результатів іноземною мовою (англійською або іншою, відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формах, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності (рекомендований обсяг цієї навчальної складової становить 6-8 кредитів).

Аспірант (ад'юнкт), який підтверджує рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право:

а) на зарахування відповідних кредитів, передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури (ад'юнктури), як таких, що виконані у повному обсязі;

б) використати обсяг навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

28. Вчена рада вищого навчального закладу (наукової установи) має право прийняти рішення про визнання набутих аспірантом (ад'юнктом) до або поза аспірантурою (ад'юнктурою), або в інших вищих навчальних закладах (наукових установах) компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури (ад'юнктурою).

Додаток 3: Для виконання вимог про кількісні та якісні показники кадрового забезпечення, проектна група має складатися з не менше ніж 3-ох осіб, з яких не менше двох мають науковий ступінь доктора наук. Звертаємо увагу, що вимога до шифру та назви спеціальності за якими присуджено наукові ступені подається згідно з новим Переліком галузей знань і спеціальностей (Постанова КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266), згідно з Таблицею відповідності (затвердженою Наказом МОН України від 6 листопада 2015 р. № 1151). У деяких випадках передбачається, що члени однієї проектної групи можуть працювати на різних кафедрах у межах одного ВНЗ. Державне замовлення на підготовку аспірантів розподілятиметься поміж ВНЗ за спеціальностями (новими), а питання запровадження

спеціалізацій (у деяких випадках спеціалізації відповідатимуть старим спеціальностям, в інших - ні) відноситиметься до автономного права ВНЗ.

У таблиці № 2 цього Додатку вказуються дані про науково-педагогічних працівників, які забезпечують навчальний (освітній) процес із спеціальності. У цій таблиці слід подати дані про викладачів курсів (навчальних дисциплін), котрі пропонуються в межах освітньо-наукової програми, а також про потенційних наукових керівників.

Третя і п'ята частини Додатку 3 (Якісний склад педагогічних працівників і Якісний склад випускової предметної (циклової) комісії) не стосується ліцензіатів третього рівня вищої освіти, і тому можна їх не включати в ліцензійну справу.

Додатки 4 і 6: Якщо ВНЗ (наукова установа) отримує ліцензії з декількох спеціальностей одночасно, то інформація про кількісні та якісні показники матеріально-технічного забезпечення (Додаток 4), а також про інформаційне забезпечення ВНЗ (Додаток 6) подаються в одній копії на всі спеціальності. Звертаємо увагу, що дані, подані у цих додатках (а також дані Додатку 12 – про кадрове забезпечення), мають відповідати даним, які заповнюються в ЄДЕБО, і невідповідність поданих даних з даними ЄДЕБО є підставою для відмови у наданні ліцензії.

Також, якщо ВНЗ отримує ліцензії з декількох спеціальностей одночасно, то відповідно до пункту 10 Ліцензійних умов документи, які носять загальний характер (зокрема копія установчих документів юридичної особи, копія документів, що засвідчують право власності, копію документів про відповідність приміщень тощо), подаються один раз.

Додаток 5: Звертаємо увагу, що для отримання ліцензії на започаткування/проведення освітньої діяльності в аспірантурі, для кожної навчальної дисципліни, яка запропонована в освітньо-науковій програмі, має бути в наявності Комплекс навчально-методичного забезпечення цієї навчальної дисципліни. Зразок Комплексу розробляється і затверджується Вченою радою ВНЗ (наукової установи).

Додаток 8: Пункт 6 цього Додатку вимагає опис освітньо-наукової програми, а у пункті 7 міститься вимога подати навчальний план, який відповідає цій програмі. Звертаємо увагу, що згідно з Законом України «Про вищу освіту», обсяг навантаження освітньої складової освітньо-наукової програми аспірантури не має перевищувати 60 кредитів ЄКТС і має бути не меншим ніж 30 кредитів ЄКТС. Також, згідно з Законом не менше 25 % навчального плану освітньої складової підготовки аспіранта має забезпечуватися навчальними дисциплінами вільного вибору аспіранта. Рекомендований опис змісту освітньої складової програми аспірантури міститься в Порядку підготовки докторів філософії.

Наукова складова освітньо-наукової програми не обчислюється в кредитах ЄКТС, але відповідно до пункту 29 Порядку підготовки докторів філософії її зміст «оформляється у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта (ад'юнкта) і є невід'ємною частиною навчального плану аспірантури (ад'юнктури).» Відповідно, в описі освітньо-наукової програми (навчального плану аспірантури) за спеціальністю рекомендується, крім опису навчальних дисциплін, подати також потенційні тематики наукових досліджень аспірантів, які можуть бути підтримані науковими керівниками ліцензіата (вказаних у даних про кадрове забезпечення ВНЗ) за відповідною спеціальністю.